

Sabor pred Zadrom (1107). Poslije predaje gradova i otoka Koloman sazva na otvoreno polje ispred Zadra sabor dalmatinskoga građanstva i položi javno i glasno prisegu na evanđelje, koje je držao zadarski biskup Grgur: da će vazda on i njegovi nasljednici štititi i poštivati drevnu autonomiju dalmatinskih gradskih općina, a izrijeком, da će u svako doba poštivati slobodu izbora gradskih knezova i biskupa. Poslije kralja položiše sličnu prisegu svi ugarski prisutni crkveni i svjetovni dostojanstvenici u njegovoj pratnji i vojsci. Nema sumnje, da su iza toga položili i predstavnici dalmatinskih gradova od svoje strane kralju Kolomanu prisegu vjernosti.

Hrvatsko-dalmatinski kralj Stjepan. Po svoj je prilici u znak političke nezavisnosti kraljevstva hrvatsko-dalmatinskoga proglašen na ovom saboru posebnim hrvatsko-dalmatinskim kraljem Kolomanov jedinac i docniji nasljednik Stjepan, tada dijete od kakih šest godina, jer vidimo, gdje ga Zadrani oko toga vremena u svojim crkvama nazivlju „našim kraljem“ uz Kolomana „kralja Ugarske, Dalmacije i Hrvatske.“¹ Dašto, vlast je zapravo bila u rukama hrvatskoga bana Ugre, pod kojega su vojnu, sudbenu i upravnu vlast podvrgnuti bili pored Hrvatske (sa Slavonijom do Drave) još i novostečeni gradovi i otoci. „Vrativši kopnu i moru mir, tako da je svatko mogao poći za svojim poslom“, — kako kaže u jednoj ispravi opatica zadarskoga samostana sv. Marije Vekenega — Koloman se opet vrati u Ugarsku (ljeti 1107.).

Dalmatinski privilegiji. Privilegiji, što ih je kralj Koloman podijelio dalmatinskim gradskim općinama za sebe, svoga sina i nasljednike uopće, bijahu veoma opsežni. Prije svega oslobodio ih je od plaćanja svakoga danka, a napose onoga („tributum pacis“), što su ga plaćali još od vremena cara Vasilija I. (o. 882.) umjesto bizantinskom strategu hrvatskomu vladaru u gotovom novcu (dukaticama) i u prirodninama za mirni užitak svojih posjeda na teritoriju hrvatskomu; Koloman im je dakle dao taj „kraljevski mir“ bezuvjetno. Nadalje im je zajamčio drevnu rimsku autonomiju u svim municipalnim poslovima slobodnim izborom gradskoga kneza i biskupa,

¹ „Colomanno Ungarie, Dalmatie et Croatie almifico regi vita et victoria. Stephano clarissimo regi nostro vita et victoria“ (suvremeni autentični zapis učinjen u Zadru; gl. Bianchi, *Zara christiana* I. (Zadar 1887), 538 i Brunelli, *Storia di Zara* I. (Venecija 1914), 275.